

TRŽIŠTE OSIGURANJA CRNE GORE U 2015. GODINI

Insurance market of Montenegro in 2015

Analizirajući 2015. godinu, možemo reći da nije bilo suštinskih promjena na tržištu osiguranja u odnosu na prethodnu godinu. Trendovi započeti ranije nastavili su se i u 2015. godini te shodno tome možemo zaključiti da je poslovanje kompanija bilo stabilno.

Zakonski okvir za poslovanje društava za osiguranje definisan je kroz Zakon o Osiguranju sa zadnjim izmjenama i dopunama (Sl. List Crne Gore br. 45/12 od 17. 8. 2012 i 06/13.) i Zakon o obaveznom osiguranju u saobraćaju (Sl. List Crne Gore br. 44/12 od 9. 8. 2012.). Nadalje, tu je i Zakon o stečaju i likvidaciji društava za osiguranje (Sl. List Crne Gore br. 45/2015).

Broj društava je ostao nepromijenjen u odnosu na prethodnu godinu. Ukupno je 11 društava, od čega 6 kompanija za životna osiguranja i 5 društava za neživotna osiguranja. Kompozitnih društava nema, kao ni društava za reosiguranje.

U strukturi premije, i dalje dominiraju neživotna osiguranja, i to obavezna osiguranja. Što znači da se i dalje najviše osigurava samo ono što mora. Osiguranje od autodgovornosti i dalje ima izuzetno visok procenat od 42,75 %. To je nešto manje u odnosu na prošlu, 2014. Godinu, kada je učešće AO bilo 45,41 %. Trend smanjanja učešća AO u ukupnoj strukturi premije nastavlja se, ali je ova vrsta osiguranja i dalje dominantna u strukturi premije. Ostale vrste neživotnih osiguranja pokazuju blagi napredak, što znači da se trend njihovog rasta u ukupnoj premije povećava iz godine u godinu. Ukupno, neživotna osiguranja ostvarila su premiju u iznosu od 64,008,015 eura, što je 6,93 % više u odnosu na 2014. Godinu, kada je ostvareno ukupno 59,861,887 eura premije.

Životna osiguranja su i dalje nedeovoljno zastupljena. I pored toga što se njihovo učešće u ukupnoj premiji povećava, borba za stimulaciju ove vrste osiguranja zbog značaja i uloge koju ona ima, mora se nastaviti i u ovoj godini, i to ne samo u okviru branše već i šire. U 2015. godini premija životnog osiguranja porasla je na 12,925,515 eura što je za 2,94 % više u odnosu na 2014. godinu, kada je ostvarena premija od 12,555,901 eura.

Na nivou tržišta ostvarena je ukupna premija od 76,933 miliona eura. To je za 6,24 % više nego u 2014. godini, kada je ostvareno ukupno 72,417 miliona eura.

Tržište osiguranja je, kao i prethodnih godina, karakterisala visoka koncentracija premije. Međutim, ovaj podatak treba uzeti uz rezervu jer je tržište veoma malo, i ako se uzme podatak da 2/3 premije otpada na pet osiguranja neživota, stepen koncentracije će konstantno biti velik. I u ovoj godini lider na tržištu bilo je Lovćen osiguranje. Ali, moramo reći da je i ovdje trend pozitivan jer dolazi do povećanja konkurentnosti na tržištu i ravnomjernije raspodjele tržišnog učešća pojedinačnih društava za osiguranje.

U strukturi kapitala i dalje preovlađuje strani kapital.

Izdvojio bih nekoliko događaja koji su obilježili prošlu, 2015. godinu, a za koje vjerujemo da će imati uticaj na daljnja kretanja na tržištu.

Svakako bih na prvom mjestu izdvojio uvođenje, odnosno vraćanje bonus-malus sistema. Na početku 2015. godine od strane Skupštine Udruženja usvojen je Predlog izmjena i dopuna Sistema tarifa premije za osiguranje vlasnika odnosno korisnika motornih vozila od odgovornosti za štete pričinjene trećim licima koji je kasnije usvojen od strane regulatora. Ovim izmjenama uspostavljen je novi sistem utvrđivanja visine premije u zavisnosti od osiguranog slučaja, tzv. bonus - malus sistem.

Bonus – malus sistem sada čini 13 premijskih razreda. Premijski razredi i visina premije u procentima od premije osnovnog premijskog razreda PR7 koji predstavlja 100 % premije su:

PREMIJSKI RAZREDI													
BONUS (POPUST)						OSNOVNI	MALUS (DOPLATAK)						
PR1	PR2	PR3	PR4	PR5	PR6	PR7	PR8	PR9	PR10	PR11	PR12	PR13	
PROCENAT PREMIJE OSIGURANJA OD OSNOVNOG PREMIJSKOG RAZREDA													
70	75	80	85	90	95	100	115	130	150	170	190	210	

Sistem je počeo sa primjenom 1. 2. 2015. Svim osiguiranicima koji su nakon tog datuma obnovili osiguranje odbren je popust od 5 %, dok su osiguranici koji su prvi put zaključili osiguranje svrstani u premijski razred 7. tj osnovna premija bez popusta. U prvoj godini niko od osiguranika nije dobio malus jer je odlukom Skupštine Udruženja dogovoreno da se malusi ne dodjeljuju sve dok Informacioni sistem Biroa ne pusti u rad u punom kapacitetu. Od 1. 2. 2016. godine sistem bonus malus se primjenjuje sa svim funkcionalnostima koje omogućava informacioni Sistem Biroa. Prve analize koje su rađene pokazuju da je sistem uspješno zaživio i da su početni problemi uglavnom prevaziđeni.

Još jedno od važnih pitanja koje je obilježilo prošlu godinu na tržištu osiguranja u Crnoj Gori odnosi se na tumačenje i primjenu instituta saosiguranja. Naime, prilikom kontrole od strane Agencije za zaštitu konkurencije, Ugovori o zajedničkom nošenju i raspodjeli rizika zaključeni između Sava Montenegro osiguranja i Lovćen osiguranja dana 28. 3. 2013. godine, u cilju zajedničkog nastupa na tenderu za osiguranje, su oglašeni ništavim i kao takvi zabranjeni jer je Agencija zauzela stav da je njihovom sadržinom izvršena povreda konkurencije iz člana 8. stava 1. tačke 1) 2) i 3) Zakona o zaštiti konkurencije Crne Gore.

S tim u vezi, društva ugovarači podonijela su tužbu Upravnom sudu koji postupak je okončan odbijajućom odlukom suda U. br. 2259/15 od 25. 3. 2016. godine na štetu osiguravajućih društava. Naime, na taj način se direktno onemogućava sprovođenje saosiguranja, kao veoma važnog segmenta u djelatnosti osiguranja, zbog čega osiguravači planiraju ustati sa ustavnom žalbom pred nadležnim sudom, radi zaštite interesa osiguravača i cjelokupnog tržišta osiguranja.

Od zanačajnih događaja koji su se desili u prošloj godini, moramo napomenuti i Magnat osiguranje. Nad osiguravajućim društvom Magnat osiguranje dana 3. 2. 2015. godine otvoren je postupak sudske likvidacije što je ujedno prvi put da jedno osiguravajuće društvo sa teritorije Crne Gore ide u stečaj. To se značajno odražava na ulogu svih subjekata na tržištu osiguranja Crne Gore, Agencije za nadzor osiguranja, kao regulatora, osiguravača i u konačnom na Udruženje, imajući u vidu ulogu koju Udruženje u okviru obaveza Garantnog fonda ima prema isplati šteta licima kojima je pričinjena šteta upotrebom vozila osiguranog kod društva nad kojim je otvoren postupak stečaja ili likvidacije.

Licenca za rad Magnat osiguranju je oduzeta još 2009. jer društvo nije uspjelo da se uskladi sa odredbama Zakona o osiguranju u predviđenim rokovima. U godinama koje su prethodile otvaranju stečajnog postupka vođen je niz sudskih sporova povodom oduzimanja licence ovom društvu za osiguranje, što je i uticalo na odlaganje otvaranja postupka stečaja i likvidacije.

Važno je istaći da ovom periodu Nacionalni biro nije dobrovoljno isplaćivao štete osiguranicima Magnat osiguranja, upravo iz razloga što zbog niza sudskih sporova koji su vođeni povodom oduzimanja dozvole za rad ovom društvu, Biro nije imao jasno definisanu obavezu koja ima uporište u Zakonu. Međutim, to ne znači da nadležni sudovi nisu usvajali takve zahtjeve stranaکا, što je za posledicu imalo prinudnu naplatu šteta Magnata iz sredstava Garantnog fonda. Na kraju, praksa je i pokazala da treba izvršiti izmjene u Zakonu o stečaju i likvidaciji društava za osiguranje, kako bi se pojačala zaštita oštećenih lica i eliminisale nedoumice koje su se pokazale tokom postupaka sa Magnat osiguranjem. To je i urađeno i izmjene na ovom Zakonu usvojene su tokom 2013. godine.

Takođe napominjemo da su u skladu sa odredbama Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju (SL44/12) od avgusta 2015. godine počeli su da se primjenjuju novi limiti osiguranja i to:

1. Za štetu zbog smrti, tjelesne povrede i narušenog zdravlja:
  - za autobuse i teretna vozila - 750.000 eura,
  - za druga motorna i nepoznata vozila - 550.000 eura,
  - vozila kojima se prevoze opasne materije - 800.000 eura;
2. za štetu zbog uništenja ili oštećenja stvari:
  - za autobuse i teretna vozila - 500.000 eura,
  - za druga motorna vozila - 300.000 eura,
  - vozila kojima se prevoze opasne materije - 550.000 eura.

Jedna od najosjetljivijih tema je svakako liberalizacija tržišta AO, čiji je početak predviđen za drugu polovinu 2017. godine. Naime, zakon o obaveznom osiguranju iz 2012. godine predvidio je tranzicioni period od pet godina u toku kojeg bi društva trebala da se pripreme za deregulaciju tržišta AO. Stručna javnost je podijeljena oko toga jer iskustva iz regiona nisu baš ohrabrujuća, tako da u mjesecima koji dolaze očekujemo burnu debatu na relaciji društva za osiguranje – regulatorna agencija.

Na kraju bih zaključio da i pored toga što je penetracija tržišta relativno mala u odnosu na zemlje okruženja koje su članice EU (Slovenija i Hrvatska), tržište je pokazalo relativnu stabilnost jer je na nivou tržišta ostvaren profit. Opšta ekonomska situacija i sama veličina tržišta ne dozvoljavaju brži razvoj tržišta osiguranja. Međutim, sa druge strane raduje činjenica da i pored limitirajućih faktora imamo relativno stabilno i uređeno tržište osiguranja bez većih oscilacija kako u pogledu premije i isplaćenih iznosa tako i u pogledu broja kompanija na tržištu. Sve to pruža garanciju potencijalim klijenima da će osiguranje ispuniti sve preuzete obaveze i da i dalje postoji realna mogućnost za rast tržišta.